

Jeugdbescherming in Nederland, Duitsland en Engeland

Floor Middel, MSc

Promotieonderzoeker Afdeling Orthopedagogiek: Gedrag, Opvoeding en Kinderrechten,
Rijksuniversiteit Groningen

Dr. Erik J. Knorth

Emeritus Hoogleraar Afdeling Orthopedagogiek: Gedrag, Opvoeding en Kinderrechten,
Rijksuniversiteit Groningen

Dr. Mónica López López

Universitair Hoofddocent Afdeling Orthopedagogiek: Gedrag, Opvoeding en Kinderrechten,
Rijksuniversiteit Groningen

Dr. Hans Grietens

Hoogleraar Afdeling Gezins- en Orthopedagogiek,
Katholieke Universiteit Leuven

Dit artikel is verschenen als:

Middel, F., Knorth, E. J., López López, M., & Grietens, H. (2020). Jeugdbescherming in
Nederland, Duitsland en Engeland. *De Pedagoog*, 21(4), 10-11.

Correspondentie:

Floor Middel, MSc, Afdeling Orthopedagogiek, Gedrag, Opvoeding en Kinderrechten,
Rijksuniversiteit Groningen, p/a Grote Rozenstraat 38, 9712 TJ Groningen. E-mail:

F.Middel@rug.nl.

Jeugdbescherming in Nederland, Duitsland en Engeland

Floor Middel, Erik J. Knorth, Mónica López López en Hans Grietens

Nederlandse leerkrachten en onderwijsprofessionals doen relatief weinig meldingen van kindermishandeling ten opzichte van ons omringende landen als Duitsland en Engeland. In Nederland hebben de meeste meldingen te maken met pedagogische verwaarlozing en getuige zijn van huiselijk geweld, terwijl in Engeland vermoedens van fysieke mishandeling eerder een aanleiding zijn. Het project HESTIA vond nog meer opvallende verschillen.

Het project HESTIA¹ betreft een vergelijkend onderzoek naar jeugdbeschermingsbeleid en -praktijk in drie West-Europese landen: Nederland, Duitsland en Engeland.² Het is uitgevoerd door een samenwerkingsverband van onderzoekers uit Engeland (University of York), Duitsland (Deutsches Jugendinstitut) en Nederland (Rijksuniversiteit Groningen). Het project bestaat uit drie delen.

Allereerst is in elk van de betrokken landen een beleidsanalyse over de aanpak van kindermishandeling binnen de jeugdbescherming uitgevoerd ^[1]. Vervolgens zijn dossiers geanalyseerd van gezinnen die vanwege een melding van mogelijke kindermishandeling contact hadden met de jeugdbescherming ^{[2] [3]}. Hierover berichten we in dit artikel. Ten slotte zijn ouders uitgenodigd om te rapporteren over hun ervaringen met de jeugdbescherming ^[4].

HESTIA betreft dus een project dat zich uitstrekt van beleids- tot casusniveau. Met het onderzoek kan een bijdrage worden geleverd aan het verkrijgen van inzicht in c.q. bijstellen van het beleid en de jeugdbeschermingspraktijk.

Dossieronderzoek

Bij een dossierstudie zijn de onderzoeksgegevens – in ons geval kind-, gezins- en meldingskenmerken – gebaseerd op de informatie die is terug te lezen in het dossier over een casus. Een voordeel van deze methode is dat de betrokkenen (hulpverleners,

¹ In de Griekse mythologie is Hestia de godin van de huiselijke haard: vredelievend en zachtmoedig.

² Subsidie werd verkregen vanuit het Europese Norface-programme 'The Welfare State Futures' (www.norface.nl), grant number 462-14-060; zie ook: www.projecthestia.com.

ouders/verzorgers, jeugdigen) zich op het moment van onderzoek niet bewust waren van de studie en hun handelen niet beïnvloed is door het onderzoek (geen 'observer effect'). Een mogelijk nadeel kan zijn dat een dossier niet een volledig beeld geeft van de werkelijkheid omdat niet alle informatie (correct) is gedocumenteerd ^[5].

Het ging in totaal om zo'n 1.200 dossiers; 398 uit Nederland, 409 uit Duitsland en 400 uit Engeland. De inclusieperiode was van maart 2013 t/m oktober 2016. Voor Nederland gold als beginpunt maart 2015 vanwege de net ingevoerde nieuwe Jeugdwet. Alleen daadwerkelijke 'meldingen' vanwege zorgen over de opvoedingssituatie van jeugdigen zijn meegenomen, geen adviesaanvragen. In Nederland zijn data verzameld bij *Veilig Thuis* (80% van de dossiers) en de *Raad voor de Kinderbescherming* (20% van de dossiers); in Duitsland bij het *Jugendamt*; en in Engeland bij het *Children's Department*. In alle drie de landen zijn dossiers afkomstig uit vier verschillende regio's.

Opvallende resultaten

De gemiddelde leeftijd van de kinderen in het onderzoek is 7.2 jaar oud ($SD=5.4$) en verschilt niet tussen de drie landen. De sekseverdeling laat evenmin verschillen tussen landen zien en komt neer op 49% meisjes en 51% jongens³. In Nederland is er in ruim twee derde van de gevallen (69%) sprake van gescheiden ouders, vaker dan in Engeland (64%) en Duitsland (48%).

Meer dan de helft van de meldingen is in Nederland afkomstig van instellingen die het rechtssysteem vertegenwoordigen (meestal politie); dit vooral in tegenstelling tot Duitsland waar relatief vaak meldingen afkomstig zijn van familie, vrienden, burens, kennissen en leerkrachten. Ook in Engeland wordt regelmatig gemeld vanuit het onderwijs, maar eveneens vanuit de (geestelijke) gezondheidszorg. Opvallend is dat in Nederland nauwelijks (3%) meldingen door onderwijsprofessionals worden gedaan.

Qua type mishandeling zien we dat in Engeland (38%) bijna driemaal zo vaak als in Nederland (14%) fysieke mishandeling als reden voor een melding wordt geregistreerd; Duitsland ligt hier tussenin (26%). In Nederland zijn pedagogische verwaarlozing (44%) en getuige zijn van huiselijk geweld (39%) de meest voorkomende redenen voor een melding.

³ In dit artikel vermelden we alleen afgeronde percentages.

Dit ligt significant lager in Duitsland en Engeland. Seksueel misbruik of uitbuiting wordt in Engeland (13%) significant vaker gemeld dan in Nederland en Duitsland (beide 4%).

Gemiddeld hadden professionals 1.7 contacten met ouders (vooral moeders) tijdens het gezinsonderzoek. Landen verschillen op dit punt echter significant van elkaar (Engeland: 2.1, Nederland: 1.8, Duitsland: 1.1). Met kinderen wordt gemiddeld één contact vermeld, maar ook hier zijn er significante verschillen waarbij Nederland de minste contacten laat zien (Engeland: 1.8, Nederland: 0.5, Duitsland: 0.8).

Ten slotte zien we dat gemiddeld in bijna een kwart van de gevallen (24%) geen hulp voor het gezin wordt geadviseerd, in ruim de helft (55%) hulp in vrijwillig kader, en in een vijfde van de gevallen (21%) hulp in onvrijwillig kader. Onvrijwillige hulp komt in Duitsland (5%) bijna niet voor, terwijl in Engeland dit relatief vaak (39%) wordt geadviseerd. Nederland neemt een tussenpositie in (19%).

Opvallende verschillen

We staan stil bij drie opvallende resultaten voor ons land in vergelijking tot de twee buurlanden.

1. *Weinig meldingen vanuit het onderwijs.* Nederland kent geen meldplicht voor leerkrachten, wel voor scholen, maar dat geldt voor Duitsland en Engeland ook en dus is dit geen verklaring. Het lage aantal meldingen is al langer een probleem ^[6]. Een rol kan spelen dat scholen heel weinig vertrouwen hebben in een goede afhandeling van een melding door *Veilig Thuis* (o.a. geen terugkoppeling, bureaucratie, te vrijblijvend, wachtlijsten). Bovendien riskeren zij mogelijk een vertrouwensbreuk tussen ouders van het kind en de school. Verder kunnen de grote belasting en opvattingen over verantwoordelijkheden van docenten meespelen ^[7].

2. *Lage percentages fysieke en seksuele mishandeling als grond voor een melding.* Een mogelijke verklaring voor deze bevinding is dat in het Engelse beleid seksueel misbruik specifiek is omschreven, met name op het gebied van seksuele uitbuiting ^[8]. Daarnaast kunnen we ons voorstellen dat de Nederlandse percentages worden vertekend door het grote aantal meldingen over huiselijk geweld, hetgeen een speerpunt is binnen het Nederlandse jeugdbeschermingsbeleid ^[9].

3. *Gering aantal contacten met kinderen tijdens gezinsonderzoek.* Het relatief geringe belang dat aan participatie van kinderen wordt gehecht bleek ook al uit eerder vergelijkend

onderzoek waarbij Nederland betrokken was ^[10]. Verondersteld wordt dat een eenzijdige nadruk in het beleid op de deskundigheid van de professional ten koste kan gaan van een actieve rol van de cliënt. Inmiddels is de gedachte dat professionalisering (van hulpverleners) en participatie (van cliënten) elkaars tegenpolen zijn volledig achterhaald ^[11]. In die zin is het meer betrekken van kinderen bij het gezinsonderzoek een uitdaging voor de Nederlandse jeugdbeschermingspraktijk.

Referenties

[1] Zie voor resultaten Nederland: Bouma, H., López López, M., Knorth, E. J., & Grietens, H. (2018). Meaningful participation for children in the Dutch child protection system: A critical analysis of relevant provisions in policy documents. *Child Abuse and Neglect*, 79, 279-292. doi:10.1016/j.chiabu.2018.02.016

[2] Middel, F., Grietens, H., López López, M., Knorth, E. J., & Bouma, H. (2019). *HESTIA research project: Resultaten van de dossierstudie*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen. Geraadpleegd via:
https://www.rug.nl/research/portal/files/93540011/Report_on_case_file_study_in_Dutch.pdf.

[3] Witte, S., López López, M., & Baldwin, H. (2020). The voice of the child in child protection decision-making: A cross-country comparison of policy and practice in England, Germany, and the Netherlands. In J. D. Fluke, M. López López, R. Benbenishty, E. J. Knorth, & D. J. Baumann (Eds.), *Decision-making and judgment in child welfare and protection: Theory, research, and practice* (pp. 263-280). New York: Oxford University Press. doi:10.1093/oso/9780190059538.003.0012

[4] Zie voor resultaten Nederland: Bouma, H., Grietens, H., López López, M., & Knorth, E. J. (2020). Learning from parents: A qualitative interview study on how parents experience their journey through the Dutch child protection system. *Child and Family Social Work*, 25(S1), 116-125. doi:10.1111/cfs.12723

[5] Witte, S. (2020). Casefile analyses in child protection research: Review of methodological challenges and development of a framework. *Children and Youth Services Review*, 108, 1-12. doi:10.1016/j.childyouth.2019.104551

[6] Bergman, E. (2017, 17 maart). *Zeven redenen waarom scholen kindermishandeling niet doorgeven*. Geraadpleegd via: <https://demonitor.kro-ncrv.nl/artikelen/7-redenen-waarom-scholen-kindermishandeling-niet-doorgeven>.

[7] Veugeliers, W., & Schuitema, J. (2010). *Grenzen aan de pedagogische taak van de docent: Een verdeling van taken binnen de school en tussen school, ouders, jeugdzorg en politie*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, Department of Child Development and Education.

[8] Biehal, N. (2018). Balancing prevention and protection: Child protection in England. In L. Merkel-Holguin, J. D. Fluke, & R. D. Krugman (Eds.), *National systems of child protection: Understanding the international variability and context for developing policy and practice* (pp. 51-73). Cham, Switzerland: Springer. doi:10.1007/978-3-319-93348-1

[9] Bouma, H., López López, M., Knorth, E. J., & Grietens, H. (2016). *Briefing on the Dutch child protection system*. Geraadpleegd via: <http://www.projecthestia.com/wp-content/uploads/2015/03/POLICY-BRIEFING-NL.pdf>.

[10] Benbenishty, R., Davidson-Arad, B., López, M., Devaney, J., Spratt, T., Koopmans, C., Knorth, E. J., Witteman, C. L. M., Del Valle, J., & Hayes, D. (2015). Decision making in child protection: An international comparative study on maltreatment substantiation, risk assessment and intervention recommendations, and the role of professionals' child welfare attitudes. *Child Abuse and Neglect*, 49, 63-75. doi:10.1016/j.chiabu.2015.03.015

[11] Knorth, E. J., Van den Bergh, P. M., & Verheij, F. (2018). Professionalization and participation in child and youth care: two sides of one coin? In E. J. Knorth, P. M. van den Bergh, & F. Verheij (Eds.), *Professionalization and participation in child and youth care: Challenging understandings in theory and practice – Second edition* (pp. 1-23). Abingdon, UK / New York, NY: Routledge (Series: Routledge Revivals).